

La garsa (*Pica pica*) (ALDC, VII, 1573. La garsa)

La *garsa* és un “ocell de la família dels còrvids, d’uns 46 centímetres de llargada, amb el plomatge negre iridescent i el ventre i la zona mitjana de les ales blancs, molt comú als espais oberts, tant als conreus com als parcs ciutadans, cridaire i renouer (*Pica pica*)” (DIEC). El mot és d’origen incert, probablement preromà (< *KARKĪA) (DECat); s’han proposat altres etimologies: el germ. AGAZA (REW 275); l’ar. GARSA ‘corb’ (Asín), i, partint de l’it. *gazza*, a través de l’ant. venecià *gaza* (< llat. GAIA), antropònim (cf. el sin. *Cecca*, hipocorístic de *Francesca*). Cal separar aquest omítònim del cast. *garza* ‘agró’.

Les var. de *garsa* són *gar[θ]a* 100, 108, 132, 134, 138, 139, amb consonant interdental, afí a l’arag.; *agarsa* 110, 128, amb pròtesi vocàlica originada per fonosintaxi; *algarsa* 125, 130, 131, amb pròtesi del segment *al-*, potser per arabisme; *gàrsera* 42, per dilació de la bategant (cf. altres noms d’ocells amb una estructura semblant: *mèrlera*, *sól-lera*, etc.); *gassa* 1, manlleu a l’oc. (*a*)*gasso* (cf. fr. dial. *agace*). El val. *blanca*, doc. ja en Palmireno (1569), més que imputable a un tabú lingüístic que atribuïa al color negre mal averany (DECat), creiem que ha d’obeir a una necessitat de distingir aquesta espècie dels altres còrvids, totalment negres (*corb*, *gralla*, *gralla de bec roig*), potser a partir

d’una reducció de (*garsa*) *blanca*, afavorit el canvi per la necessària distinció de *garsa* ‘agró’, importat del cast. *garza*, i usat en val. segles enrere (Palmireno, 1569; O. Pou, 1575; Orellana, 1795; Sanelo, 1802); “de gran tamany i potes llargues” 162, “gros i de l’auia” 164, “més gran que un ànec” 165, “semblant a una cigonya” 184.

Són resultats d’interferència *margassa* 3, manlleu a l’oc.; *picarassa* 157, a l’arag. *picaraza* (Vidaller, 2004: 139); *burraca* 172, al murcià (ALeCMan, mapa 44), basat en el nom propi *Urraca*, d’origen ibèric, aplicada a la *garsa* pel costum de xerrotejar com si fos una dona; *gra[χ]a* 190, procedent també del murcià (ALeCMan, mapa 46) i que conviu amb *blanca*, per confusió amb la gralla (veg. mapa 1031).

El nom llat. era *PĪCA*, que ha deixat descendents populars en oc. *piga*, fr. *pie*, port. i arag. *pega*, i, com a llatanisme, en cat. ant. *pica* (Curial); en cat., deixant a part unes àrees on l’ocell és desconegut (bal., val. mer.), s’ha imposat *garsa* (s. XIV), substituïda, en val. central i mer., des del s. XVI, per *blanca*.

Són mots normatius *garsa*, des del DG₁, 1932; *blanca*, des del DIEC₁, 1995.

